

**Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет ім. В. Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

О.С. ОЛІЙНИК

**ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Методичні вказівки

**для підготовки до семінарських занять
здобувачів 2-го курсу денної форми навчання**

***спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
галузь знань 26 «Правоохоронна діяльність»***

Івано-Франківськ, 2025

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від «26» серпня 2025 року).

Рецензенти:

Зозуляк О.І. – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Лабораторії корпоративного права імені академіка Володимира Луця Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Гришко У.П. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»

Олійник О.С. Правові основи підприємницької діяльності: Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів 2-го курсу денної форми навчання (спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність», галузь знань 26 «Право»). Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут ПНУ, 2025.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану підготовки бакалавра спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» Карпатського національного університету ім. Василя Стефаника та Силабусу і призначені для підготовки до семінарських занять здобувачів денної форми навчання з навчальної дисципліни «Правові основи підприємницької діяльності» та підготовки до складання заліку здобувачів 2-го курсу денної форми навчання. У методичних вказівках викладені: навчальна програма дисципліни, тематичний план, теми семінарських занять студентів, які включають перелік основних та контрольних питань для перевірки знань студентів, різнопланові теоретичні та практичні завдання, які сприятимуть поглибленому вивченню матеріалу з дисципліни «Правові основи підприємницької діяльності», індивідуальні завдання, які можуть виконуватися за вибором студента. До тем семінарських занять запропоновано перелік основної та додаткової літератури, нормативних актів з метою поглибленого ознайомлення студентів з конкретними правовідносинами в сфері господарювання.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

© Олійник О. С., 2025

© «Карпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	11
Семінарське заняття № 1.....	11
Семінарське заняття № 2.....	13
Семінарське заняття № 3.....	16
Семінарське заняття № 4.....	20
Семінарське заняття № 5.....	23
Семінарське заняття № 6.....	26
Семінарське заняття № 7.....	29
Семінарське заняття № 8.....	33
Семінарське заняття № 9.....	37
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	39

ПЕРЕДМОВА

Основні засади ринкової економіки передбачають повну господарську самостійність суб'єктів господарювання, які функціонують в народному господарстві, вступаючи при цьому в різноманітні господарсько-виробничі, організаційно-господарські, внутрішньогосподарські відносини. У країнах, що трансформуються до ринкової економіки, ще більшою мірою, ніж у країнах з розвинутою ринковою економікою, виявляється необхідність оптимального державного регулювання економіки в перехідний період. Сьогодні є гостра потреба здійснення заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення господарства, адаптації економіки і системи управління до нових умов господарювання, проведення активної соціальної політики, проведення ефективної антимонопольної політики. Звужується сфера адміністративно-правового регулювання економічних відносин, формується принципово нова система державного управління в сфері господарювання, зменшується коло об'єктів, що безпосередньо управляються з боку органів державної влади чи місцевого самоврядування, підсилюється роль загально-нормативного регулювання, а також саморегулювання суб'єктів господарювання, розширюється система юридичних осіб в сфері господарювання, розвиваються різні галузі господарювання.

Велике значення для розвитку господарської, зокрема, підприємницької, діяльності в умовах переходу до ринкової економіки в Україні має створення ефективних систем забезпечення доступу підприємців на ринок (легітимація суб'єктів підприємництва). Ринкова економіка зумовила виникнення різноманітних організаційних форм суб'єктів господарювання: господарські організації, громадяни-підприємці, структурні одиниці господарських організацій. Існує потреба у врегулюванні правового статусу об'єднань підприємств (господарських об'єднань, державних та комунальних об'єднань), встановлення правового режиму спеціальних (вільних) економічних зон, визначення правового режиму іноземного інвестування. З'явилися та активно розвиваються нові інститути, притаманні сучасним умовам господарювання: банкрутство, свобода конкуренції, антимонопольне регулювання, біржова діяльність, ринок цінних паперів.

Зазначені чинники зумовлюють необхідність не тільки відповідного правового регулювання, але й вивчення правових засад господарської діяльності. Підприємницьке право вивчає історію становлення та розвитку правового регулювання господарських відносин в Україні та за кордоном, виявляє закономірності, тенденції, прогалини правового регулювання цих відносин, напрацьовує рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання та правозастосовної практики. Українська держава сьогодні потребує кваліфікованих спеціалістів в різних галузях права, а в умовах сучасної економічної кризи діяльність юристів-цивілістів, господарників набуває істотного значення, тому необхідність вивчення навчальної дисципліни «Господарське право України» у вищих навчальних закладах нашої держави є беззаперечним, має важливе не тільки теоретичне, але й практичне значення. Значення господарського права та ефективного регулювання господарської діяльності посилюється в умовах військової агресії проти України внаслідок необхідності забезпечення нормального функціонування господарювання в таких умовах, та буде надзвичайно важливим в умовах відновлення економіки України в післявоєнний період.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правові основи підприємницької діяльності» є формування у студентів цілісної системи знань про загальнотеоретичні засади правового регулювання господарської діяльності, орієнтування їх на дослідження сучасної проблематики господарського права з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності щодо прав та інтересів учасників господарських правовідносин та забезпечення господарського правопорядку.

Основними цілями вивчення дисципліни «Правові основи підприємницької діяльності» є набуття студентами знань та розуміння змісту норм господарського права України, аналіз нормативно-правової бази в сфері регулювання господарсько-правових відносин, формування

умінь та навичок щодо самостійного розв'язання практичних проблем, що виникають в процесі реалізації господарської правосуб'єктності учасниками господарських правовідносин, правильного застосування норм господарського законодавства.

Навчальна дисципліна «Правові основи підприємницької діяльності» розроблена на основі положень Цивільного кодексу України з питань, об'ємної законодавчої бази та юридичної практики, що стосується господарських відносин, а також враховує досягнення науки цивільного права та господарського права. У Методичних вказівках містяться теми для підготовки до семінарських занять студентів, які включають основні питання для вивчення та питання для самоконтролю студентів, різні види індивідуальних робіт, що можуть виконуватися студентами четвертого курсу денної форми навчання за їх вибором в період, що передує складанню іспиту з даної дисципліни та сприятиме більш якісному освоєнню ними матеріалу з даної навчальної дисципліни. Внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Правові основи підприємницької діяльності» відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні:

знати:

- ✓ проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері господарських правовідносин;
- ✓ діюче господарське законодавство;
- ✓ основні положення правового статусу суб'єктів господарювання;
- ✓ способи захисту прав і законних інтересів учасників відносин у сфері господарювання;
- ✓ основні положення господарського речового, зобов'язального та договірнього права;
- ✓ загальні засади господарсько-правової відповідальності;
- ✓ особливості правового регулювання окремих видів господарської діяльності;
- ✓ шляхи гармонізації господарського законодавства з цивільним правом, з міжнародним правом в сфері господарювання, правом Європейського Союзу.

вміти :

- ✓ порівнювати і аналізувати норми законодавства, що регулюють відносини з приводу безпосереднього здійснення чи управління господарською діяльністю;
- ✓ правильно тлумачити і застосовувати на практиці норми господарського законодавства;
- ✓ узагальнювати практику реалізації норм господарського права та робити відповідні висновки;
- ✓ застосовувати знання та навички, набуті при вивченні теоретичного матеріалу з господарського права до конкретних ситуацій, що складаються в процесі організації та здійснення господарської діяльності;
- ✓ визначати межі можливого використання набутих знань із господарського права у процесі правотворення в Україні.

Запропоновані вказівки сприятимуть як аудиторній, так і позааудиторній роботі студентів з вказаної навчальної дисципліни, нададуть можливість перевірити свої знання та навички при вирішенні різних практичних ситуацій та тестів, запропонованих у даному збірнику, що тим самим дозволить студентам більш якісно підготуватися до контролю знань. При оцінюванні усної відповіді студента на семінарському занятті чи проведенні іншої форми контролю (письмове опитування за темою семінарського заняття, тестування, експрес-опитування тощо) застосовуються норми Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Загалом, при оцінюванні відповіді студента використовуються наступні критерії оцінювання:

- відповідь повинна бути точною (тобто, відповідати на питання так, як воно сформульовано у завданні);
- зрозумілою (логічною і стилістично грамотною);
- змістовною, повною, містити посилання на законодавчі та інші джерела.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ТЕМА	кількість год.		
	лекції	семінари	сам. роб.
Модуль I. Особливості правового статусу суб'єктів господарювання			
Тема № 1. Підприємницька діяльність: поняття та правова характеристика. Джерела правового регулювання підприємницької діяльності.	-	2	5
Тема № 2. Правові основи державного впливу на економіку та підприємницьку діяльність	2	-	5
Тема № 3. Загальна характеристика суб'єктів підприємницької діяльності. Особливості створення та припинення діяльності суб'єктів підприємництва. Відповідальність у сфері господарювання.	2	4	5
Тема № 4. Правове становище окремих суб'єктів підприємництва.	2	2	5
Тема № 5. Правовий режим майна суб'єктів підприємництва.	-	2	5
Модуль II. Правове регулювання окремих видів господарської діяльності			
Тема № 6. Загальні положення про зобов'язання у сфері підприємництва.	-	2	5
Тема № 7. Обмеження монополізму та захист суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції	1	-	5
Тема № 8. Правове регулювання фінансової діяльності. Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами.	1	2	5
Тема № 9. Інвестиційна діяльність та особливості її правового регулювання.	1	1	5
Тема № 10. Правовий режим іноземних інвестицій	1	1	5
Тема № 11. Інноваційна діяльність та особливості її правового регулювання.	-	2	5
Тема № 12. Загальні засади правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності	2	2	5
ЗАГ.:	10	20	60

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Правові основи підприємницької діяльності»

Змістовий модуль 1.

Особливості правового статусу суб'єктів підприємництва

ТЕМА 1. Підприємницька діяльність: поняття та правова характеристика. Джерела правового регулювання підприємницької діяльності

Історія становлення та розвитку правового регулювання господарської сфери суспільного життя. Культурно-історичні передумови виникнення господарського права. Особливості розвитку господарського права в ХХ столітті. Становлення господарського

права в незалежній Україні. Поняття, ознаки, види, принципи здійснення господарської діяльності. Поняття, значення організаційно-господарських засад у сфері господарювання.

Поняття і види підприємницької діяльності. Цілі підприємницької діяльності. Ознаки підприємництва. Ризики в підприємницькій діяльності. Підприємництво як об'єкт державного регулювання. Господарсько-правові норми: поняття та види. Система господарського законодавства. Конституційні засади правопорядку у сфері господарювання. Співвідношення Господарського і Цивільного кодексів України в сфері регулювання приватної діяльності. Закони, що регулюють господарську діяльність. Підзаконні нормативно-правові акти у сфері господарювання. Локальні нормативно-правові акти в сфері господарювання. Місце та роль господарської практики в удосконаленні регулювання господарських відносин. Роль міжнародних договорів України в системі господарського законодавства. Звичай ділового обороту (міжнародні торговельні звичаї). Основні напрямки вдосконалення господарського законодавства. Методологія тлумачення господарсько-правових актів.

ТЕМА 2. Правові основи державного впливу на економіку та господарську діяльність

Рівні та форми регулювання господарської діяльності. Державний рівень організації та управління господарською сферою країни. Поняття методів, засобів, форм державного регулювання економіки. Державна економічна політика, економічна тактика, економічна стратегія. Правові форми державного управління економікою (нормативне регулювання, прогнозування, планування, програмування, управління поточними справами, контроль, нагляд). Адміністративні та економічні методи державного управління економікою. Особливості управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки. Державне регулювання економіки в зарубіжних країнах. Регуляторні акти в сфері господарювання. Ліцензування, патентування та квотування як засоби державного регулювання в сфері господарювання. Сертифікація та стандартизація. Застосування нормативів та лімітів в сфері господарювання. Регулювання цін та тарифів у сфері господарювання. Державне замовлення в сфері господарювання. Обмеження монополізму та сприяння змагальності в сфері господарювання.

ТЕМА 3. Загальна характеристика суб'єктів підприємницької діяльності. Особливості створення та припинення діяльності суб'єктів підприємництва.

Відповідальність у сфері господарювання.

Поняття та ознаки суб'єктів господарського права – учасників відносин в сфері господарювання. Види суб'єктів господарського права. Поняття, ознаки, види суб'єктів господарювання. Фіктивна діяльність суб'єкта господарювання. Загальні та спеціальні умови створення суб'єктів господарювання. Загальна характеристика установчих документів суб'єктів господарювання. Статут та засновницький договір як установчі документи суб'єктів господарювання. Модельний статут. Державна реєстрація суб'єктів господарської діяльності – юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Новели законодавчого врегулювання державної реєстрації суб'єктів господарювання. Засоби індивідуалізації суб'єктів підприємницької діяльності. Припинення діяльності суб'єкта господарювання: реорганізація, ліквідація. Дозвільна система у сфері господарської діяльності (ліцензування, патентування тощо). Поняття підприємства та його основні ознаки. Види та організаційні

форми підприємств. Організаційна структура підприємства. Управління підприємством. Майно підприємства. Зовнішньоекономічна та соціальна діяльність підприємства.

Поняття, ознаки, принципи господарсько-правової відповідальності. Функції господарсько-правової відповідальності. Види господарсько-правової відповідальності. Підстави та межі господарсько-правової відповідальності. Зменшення розміру та звільнення від відповідальності. Прострочення боржника та кредитора. Досудовий порядок реалізації господарсько-правової відповідальності. Відшкодування збитків у сфері господарювання. Склад та розмір відшкодування збитків. Умови і порядок відшкодування збитків. Солідарне відшкодування збитків. Регресні вимоги щодо відшкодування збитків. Відшкодування збитків у разі порушення грошових зобов'язань. Штрафні та оперативно-господарські санкції. Поняття та визначення розміру штрафних санкцій в сфері господарювання. Порядок застосування штрафних санкцій. Поняття та види оперативно-господарських санкцій. Підстави та порядок застосування оперативно-господарських санкцій. Адміністративно-господарські санкції: поняття та види. Строки застосування адміністративно-господарських санкцій.

ТЕМА 4. Правове становище окремих видів суб'єктів підприємництва.

Особливості створення та діяльності підприємств державної форми власності (державні комерційні та казенні підприємства). Підприємства комунальної форми власності: особливості створення та діяльності. Підприємства колективної власності: поняття та види. Приватні підприємства: поняття та особливості правового статусу. Спільні комунальні підприємства. Підприємства, засновані на змішаній формі власності. Фермерське господарство: поняття та його місце серед інших суб'єктів господарювання. Підприємства з іноземними інвестиціями: поняття, організаційно-правові форми, особливості створення та діяльності.

Поняття та основні ознаки господарських товариств. Класифікація господарських товариств. Співвідношення правового становища господарських товариств за нормами Цивільного та Господарського кодексів України. Установчі документи господарського товариства. Майно та майнові права в господарському товаристві. Управління господарським товариством. Облік і звітність господарського товариства.

Особливості правового становища акціонерних товариств. Поняття акціонерного товариства та його ознаки. Типи акціонерного товариства. Порядок створення акціонерного товариства. Акції та їх види в акціонерному товаристві. Органи управління акціонерним товариством. Права та обов'язки акціонерів. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Порядок створення товариства з обмеженою відповідальністю. Органи управління товариством з обмеженою відповідальністю. Права та обов'язки учасників товариства з обмеженою відповідальністю. Правове становище товариства з додатковою відповідальністю. Правове становище повних товариств. Особливості правового становища командитних товариств.

Поняття кооперативу та його види. Правове становище виробничих кооперативів. Принципи діяльності виробничого кооперативу. Загальні умови створення виробничого кооперативу.

ТЕМА 5. Правовий режим майна суб'єктів підприємництва

Поняття та види правового режиму майна суб'єктів господарювання. Відносини власності у сфері господарювання. Право господарського відання та право оперативного

управління. Поняття та джерела формування майна суб'єктів господарювання. Склад майна суб'єктів господарювання. Основні фонди та оборотні засоби. Спеціальні фонди та резерви. Прибуток (дохід) суб'єктів господарювання як основний узагальнюючий показник фінансових результатів його господарської діяльності. Гарантії та захист майнових прав суб'єктів господарювання. Використання природних ресурсів у сфері господарювання. Використання прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. Поняття та загальні засади здійснення корпоративних прав. Правовий режим цінних паперів у сфері господарювання. Приватизація як джерело формування майна підприємців. Права суб'єктів господарювання щодо комерційної таємниці.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання окремих видів підприємницької діяльності.

ТЕМА 6. Загальні положення про зобов'язання у сфері підприємництва

Поняття господарського зобов'язання та підстави його виникнення. Види господарських зобов'язань. Майново-господарські зобов'язання, організаційно-господарські зобов'язання, соціально-комунальні зобов'язання, публічні зобов'язання. Умови виконання господарських зобов'язань. Виконання господарського зобов'язання третьою особою. Забезпечення виконання господарських зобов'язань. Банківська гарантія забезпечення виконання господарських зобов'язань. Загальногосподарські (публічні) гарантії виконання зобов'язань. Передача (делегування) прав у господарських зобов'язаннях. Припинення господарських зобов'язань. Розірвання господарського зобов'язання. Недійсність господарського зобов'язання. Правові наслідки визнання господарського зобов'язання недійсним.

ТЕМА 7. Обмеження монополізму та захист суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції

Загальна характеристика антимонопольно-конкурентного законодавства. Поняття та основні принципи економічної конкуренції. Державне регулювання економічної конкуренції. Правове регулювання монопольного становища суб'єктів господарювання. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Особливості правового регулювання природних монополій в Україні. Поняття та прояви недобросовісної конкуренції. Захист від недобросовісної конкуренції.

ТЕМА 8. Правове регулювання фінансової діяльності. Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами.

Поняття та правова природа фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Правовий режим фінансових послуг та державні обмеження у їх здійсненні. Поняття банківської системи України, її структура. Місце та співвідношення з банківськими установами небанківських організацій. Правове становище Національного банку України: порядок створення, структура, функції та повноваження. Поняття та правовий статус комерційного банку. Правове регулювання банківських операцій. Поняття банківських операцій та їх види. Особливості правового регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування банківських операцій. Поняття, характеристика, види банківського рахунку. Договір на розрахунково-касове обслуговування банківського рахунку. Поняття банківської та комерційної таємниці в банківських установах. Банківські операції та їх публічно-правові обмеження.

Правове забезпечення страхування у сфері господарювання. Суб'єкти страхової діяльності у сфері господарювання. Договір страхування. Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами. Правовий статус фондової біржі. Порядок створення та особливості функціонування фондової біржі. Особливості припинення діяльності фондової біржі. Аудиторська діяльність в сфері господарювання. Поняття та види аудиту. Аудиторська палата України.

ТЕМА 9. Інвестиційна діяльність та особливості її правового регулювання

Законодавство України про інвестиції та інвестиційну діяльність. Поняття, ознаки інвестицій та інвестиційної діяльності. Види інвестицій. Форми здійснення інвестицій. Інвестиційний проект. Учасники інвестиційної діяльності. Права та обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні. Інвестиційна політика України. Державна експертиза інвестиційних проектів. Гарантії та захист інвестицій. Здійснення вітчизняних інвестицій за межі України. Відповідальність суб'єктів інвестиційної діяльності. Умови припинення інвестиційної діяльності.

ТЕМА 10. Правовий режим іноземних інвестицій

Поняття та види іноземних інвестицій. Іноземні інвестори. Форми здійснення іноземних інвестицій. Оцінка іноземних інвестицій. Правовий режим іноземних інвестицій. Державні гарантії захисту іноземних інвестицій. Гарантії у разі зміни законодавства. Гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності. Гарантії переказу за кордон доходів, прибутків та інших коштів, отриманих іноземним інвестором. Гарантії щодо примусового вилучення іноземних інвестицій та незаконних дій державних органів та їх посадових осіб. Підприємства з іноземними інвестиціями та іноземні підприємства.

ТЕМА 11. Інноваційна діяльність та особливості її правового регулювання

Сучасний стан структури економіки України та заходи щодо її реформування. Державна науково-технічна та інноваційна політика, її сутність, цілі і принципи. Інноваційна діяльність: поняття та ознаки. Види інноваційної діяльності. Форми інвестування інноваційної діяльності. Організаційні форми реалізації інноваційної діяльності (технополіси, технопарки, наукові парки, інноваційні інкубатори, венчурні підприємства). Договір на створення і передачу науково-технічної продукції. Державні гарантії інноваційної діяльності.

ТЕМА 12. Загальні засади правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Необхідність, сутність, цілі та принципи зовнішньоекономічної політики Української держави. Основні форми, методи, інструменти впливу держави на функціонування зовнішньоекономічного сектору. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, реалізація права на її здійснення. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Поняття, види та зміст зовнішньоекономічного договору (контракту). Валютні рахунки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Захист державою прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Реєстрація зовнішньоекономічних договорів. Правила ІНКОТЕРМС. Санкції за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1.

Особливості правового статусу суб'єктів підприємництва.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ТЕМА: ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА. ДЖЕРЕЛА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(2 год.)

В контексті вивчення питань теми семінарського заняття важливим є розуміння співвідношення між господарським правом як галуззю права, як наукою та навчальною дисципліною, оскільки відповідні інституції мають як спільні характеристики, так і володіють індивідуальними особливостями, а тому їх необхідно розрізняти. Окрему увагу слід звернути на характеристику господарських правовідносин, їх ознаки та місце в системі правовідносин, певні види залежно від застосовуваних класифікаційних критеріїв.

Норми господарського права як загальні правила поведінки суб'єктів господарських правовідносин функціонують завдяки своїй нормативній формі – формі нормативних актів. Система господарського законодавства обумовлена загалом предметом регулювання. При вивченні цієї теми необхідно звернути увагу на особливості господарського законодавства, зокрема такі як множинність актів господарського законодавства, комплексний зміст актів законодавства тощо. Необхідно з'ясувати співвідношення між Господарським та Цивільним Кодексами України, визначити, на які види (блоки) поділяється господарське законодавство за юридичною силою, а також з'ясувати можливі шляхи вдосконалення господарського законодавства з врахуванням сучасних умов господарювання.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Поняття підприємницького права. Предмет та метод підприємницького права.
2. Підприємницька діяльність та її ознаки.
3. Поняття, ознаки, види підприємницьких правовідносин.
4. Поняття, ознаки, особливості господарського законодавства.
5. Система законодавства в сфері підприємництва
6. Конституційні засади в сфері господарювання.
7. Закони, підзаконні акти в сфері господарювання. Локальна нормотворчість. Інші джерела господарського права.
8. Шляхи розвитку та вдосконалення господарського законодавства.
9. Перспективи розвитку господарського права в умовах скасування Господарського кодексу України.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Назвіть ознаки господарських правовідносин. Які є підстави виникнення, зміни та припинення господарських правовідносин?
2. Як класифікуються господарські правовідносини за взаємним становищем сторін?
3. Відмежуйте господарські правовідносини від інших видів цивільних правовідносин?
4. Назвіть та поясніть методи правового регулювання господарських відносин?
5. Охарактеризуйте наукові позиції щодо самостійності господарського права як галузі права та назвіть їх представників?

6. Поясніть, що означає термін «рекодифікація»? Які сучасні тенденції спостерігаються щодо застосовування цього явища щодо цивільного та господарського законодавства?

Ключові терміни:

Господарська діяльність, підприємницька діяльність, господарське право як галузь права, господарське право як навчальна дисципліна, наука господарського права, господарські правовідносини, Господарський кодекс, установчі документи, статут, засновницький договір, модельний статут, торговий звичай, звичаї ділового обороту, правила Інкотермс, метод автономних приписів, метод координації, метод рекомендації, метод владних приписів.

Практичні завдання:

1. Сформулюйте власну позицію щодо обов'язковості ненормативних актів органів державної влади, що визначають загальні умови здійснення господарської діяльності: програми, концепції, доктрини, стратегії. Наведіть приклади таких актів.

2. Назвіть види підзаконних нормативно-правових актів в сфері господарювання та наведіть конкретні приклади.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Господарські та підприємницькі відносини в економіці України та їх правове забезпечення.

2. Теоретико-правове дослідження правової інтеграції України до Європейського Союзу.

3. Сучасні проблеми господарського права та перспективи їх вирішення.

4. Роль та значення господарського права в системі права України.

5. Загальні принципи господарювання.

6. Доктринальні підходи до визначення господарського права як самостійної галузі права як самостійної галузі права.

7. Шляхи розвитку законодавства України про підприємницьку діяльність.

8. Колізії в законодавстві України про підприємницьку діяльність.

9. Проблеми кодифікації господарського законодавства України.

10. Діловий звичай як джерело господарського права.

11. Методологія тлумачення господарсько-правових актів.

12. Конституційне регулювання відносин у сфері господарювання.

13. Рекодифікація цивільного права та відмова від Господарського кодексу України: проблеми та перспективи.

Реферування статей:

1. Малолітнєва В. Підвищення ролі наукових правових досліджень у модернізації господарського законодавства. *Майбутнє науки в обрях права*: збірник наукових статей. Матеріали ІХ міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (м. Київ, 5.12.2018 р.). Київ: Інститут держави і права імені В. Корецького НАН України, 2018. С. 43-46.

2. Бобкова А.Г. Щодо координації господарсько-правових досліджень та впровадження результатів. *Актуальні проблеми господарського права і господарського процесу*: матеріали круглого столу (м. Київ, 9.11.2018 р.). Київ: Видавництво «Ліра-К», 2018. С. 20-23.

Список рекомендованих джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Актуальні проблеми господарського права: навч. посіб. За ред. В.С. Щербини. К.: Юрінком Інтер, 2013. 528 с.
4. Бакалінська О.О. Саморегулювання господарської діяльності в сучасній парадигмі змін. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 50-53.
5. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
6. Віхров О.П. Організаційно-господарські правовідносини: монографія. К.: Видавничий дім «Слово», 2008. 512 с.
7. Віхров О.П. Організаційно-господарські зобов'язання з контролю (нагляду) за господарською діяльністю. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28524/15-Vikhrov.pdf?sequence=1>
8. Ілларіонов О.Ю. Інструментарій господарського законодавства. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 98-100.
9. Карчевський К. А. Проблеми визначення змісту господарського (підприємницького) права, як галузі права та навчальної дисципліни. *Проблеми господарського права і методика його викладання*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 12–13 трав. 2006 р.). Донецьк: ДЮІ ЛДУВС, 2006. С. 59–66.
10. Лукач І.В., Поєдинок В.В. Рекодифікація господарського законодавства України: пошук концепції. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 121-123.
11. *Проблеми розвитку науки господарського права і вдосконалення господарського законодавства*. Матеріали круглого столу (м. Київ, 4 грудня 2015 р.). К.: Вид-во Ліра-К, 2015. 254 с. URL: <http://lira-k.com.ua/preview/12220.pdf>
12. Чернега В. Господарсько-правові дослідження у посткодифікаційний період в Україні: стан та перспективи. Підприємництво, господарство і право. № 9. 2018. С. 55-63. URL: [ППП № 9 2018.pdf](#)

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ТЕМА: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

(4 год.)

Основою правового регулювання господарського права є певні відносини за участю особливих учасників – учасників господарських відносин чи суб'єктів господарського права. Їх статус розкривається через сукупність правових, економічних, організаційних ознак, що дозволяють виділити таких учасників з-поміж інших суб'єктів правовідносин. Тому, вивчаючи матеріал вказаної теми студентам необхідно з'ясувати та визначити співвідношення та зміст понять «учасники відносин у сфері господарювання», «суб'єкти

господарського права», «суб'єкти господарювання». Для розуміння вказаних понять необхідно дослідити ключову ознаку, яка характеризує правовий статус суб'єкта господарського права – господарську компетенцію (господарську правосуб'єктність).

Серед учасників господарських відносин окрему увагу необхідно приділити суб'єктам господарювання, що складають найбільшу і найважливішу для господарської діяльності групу суб'єктів господарського права. Оскільки в економіці України створюються і функціонують суб'єкти господарювання різних організаційно-правових форм, то законодавство передбачає загальний і спеціальний порядок їх створення, на що необхідно звернути увагу при підготовці до семінарського заняття.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Поняття та ознаки учасників господарських правовідносин. Співвідношення категорій «учасник господарських відносин», «суб'єкт господарського права», «суб'єкт господарювання», суб'єкт підприємницької діяльності.
2. Види суб'єктів господарського права.
3. Правова характеристика суб'єктів підприємництва: поняття, ознаки, види.
4. Особливості утворення та припинення суб'єктів господарювання.
5. Установчі документи та державна реєстрація суб'єктів господарювання.
6. Особливості правового статусу органів державної влади та органів місцевого самоврядування як учасників господарських відносин.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Назвіть та поясніть ознаки суб'єкта господарювання?
2. Поясніть значення організаційно-правової форми для юридичної особи – суб'єкта господарювання?
3. Наведіть приклади суб'єктів господарювання державного сектора економіки?
4. Охарактеризуйте особливості правового статусу споживача як учасника господарських правовідносин?
5. Наведіть приклади установчих документів суб'єктів господарювання та розкрийте їх зміст?
6. Назвіть та поясніть етапи державної реєстрації суб'єкта господарювання?
7. Назвіть види установчих документів суб'єктів господарювання та приклади суб'єктів господарювання, які діють на підставі названих установчих документів?
8. Охарактеризуйте мету запровадження українським законодавством Модельного статуту та назвіть види суб'єктів господарювання щодо яких є розроблений Модельний статут?

Ключові терміни:

Учасник господарських відносин, суб'єкт господарського права, суб'єкт господарювання, господарська правосуб'єктність, господарська компетенція, споживач, державна реєстрація, припинення суб'єкта господарювання, ліквідація суб'єкта господарювання, реорганізація суб'єкта господарювання, злиття, приєднання, поділ, виділ, юридична особа, фізична особа – підприємець, фіктивне підприємництво, установчі документи, статут, засновницький договір, модельний статут.

Практичні завдання:

1. Здійсніть аналіз та узагальнення практики розгляду судами спорів, пов'язаних з оспорюванням відмови органу державної реєстрації факту реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

2. У лютому 2023 року державний реєстратор відмовив у реєстрації в якості фізичних осіб – підприємців: 17-річному громадянину України, 24-річному громадянину Польщі та 18-річній особі без громадянства, посилаючись на те, що згідно з чинним законодавством України ці особи не вправі займатися підприємницькою діяльністю. Чи правомірні дії державного реєстратора? Відповідь поясніть. Складіть схему дій заінтересованого суб'єкта для державної реєстрації його як фізичної особи – підприємця.

3. До кого із перелічених суб'єктів господарювання не застосовуються положення Кодексу України з процедур банкрутства?

1) до індивідуальних підприємців; 2) до фермерських господарств; 3) до казенних підприємств; 4) виробничих кооперативів.

4. Доповніть норму закону. Суб'єкт господарювання може створюватися та діяти на підставі _____, затвердженого Кабінетом Міністрів України, що після його прийняття учасниками стає установчим документом?

1) типового статуту; 2) статутного договору; 3) модельного положення; 4) модельного статуту.

5. Державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта господарювання на особливий порядок оподаткування відповідно до закону – це: 1) ліцензія; 2) торговий патент; 3) спеціальний торговий патент; 4) дозвіл.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Легалізація суб'єктів господарської діяльності: поняття, ознаки, етапи.
2. Підстави для відмови у проведенні державної реєстрації суб'єкта господарювання.
3. Ліцензування господарської діяльності та її особливості.
4. Особливості процедури патентування суб'єкта господарювання.
5. Установчі документи суб'єктів господарювання.
6. Особливості правового становища філій та представництв господарюючого суб'єкта.
7. Установчі документи відокремлених структурних підрозділів.
8. Юридична відповідальність фізичної особи – підприємця.
9. Особливості правового статусу фізичної особи як суб'єкта підприємницької діяльності.
10. Співвідношення понять «суб'єкт господарювання» і «учасник господарських відносин».

Реферування статей:

1. Зеліско А.В. Модельний статут юридичної особи приватного права: деякі аспекти впровадження у законодавство. *Держава і право*. Випуск 56. С. 251-255. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/64451/47-Zalisko.pdf?sequence=1>
2. Новохацька М.Ю. Юридичні аспекти припинення суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Серія ПРАВО. Випуск 37. Том 2. С. 69-73.
3. Цюра В.В. Правова природа представницьких повноважень органів і посадових осіб юридичної особи. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. № 2 (11). С. 54-58.

Список рекомендованих джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Кодекс із процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018. № 2597- VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст. 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>

4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Закон України від 15.05.2003 № 755– IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/755-15>

5. Деякі питання дерегуляції господарської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України № 367 від 27.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-2019-п#n37>

6. Про деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України № 314 від 18.03.2022 URL: [Деякі питання забезпечення прова... | від 18.03.2022 № 314](#)

7. Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю: Постанова Кабінету Міністрів України № 367 від 27.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-2019-п#n37>

8. Кравець Н. І. Теоретичні аспекти визначення сутності поняття малого та середнього підприємництва. *Право України*. 2013. № 7. С. 326-332.

9. Опришко Д. І. Установчі документи юридичної особи як критерії поділу господарських об'єднань на договірні та статутні об'єднання підприємств. *Право України*. 2013. № 3-4. С. 430-434.

10. *Проблеми розвитку науки господарського права і вдосконалення господарського законодавства*. Матеріали круглого столу (м. Київ, 4 грудня 2015 р.). К.: Вид-во Ліра-К, 2015. 254 с. URL: <http://lira-k.com.ua/preview/12220.pdf>

11. Шиндельяр Д.М. Особливості правового статусу суб'єктів господарювання. *Матеріали конференції МЦНД*. (22.12.2023; Одеса, Україна). С. 151–153. <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/934>

12. Шпомер А. Левченко М. Правові засади установчих документів суб'єктів господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 48-53. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.1.09>

13. Яновицька А.В. Статут і модельний статут як установчі документи суб'єктів господарювання – юридичних осіб. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 116-123. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/03_2016/16javguo.pdf

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 3.

ТЕМА: ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА (2 год.)

Домінуюче місце серед суб'єктів господарювання належить підприємствам. Законодавчий інститут підприємства як суб'єкта господарювання є центральною частиною системи господарського права України, його правовою основою. Тому при підготовці до семінарського заняття студентам необхідно звернути увагу на поняття та ознаки підприємства, які розкривають його сутність, з'ясувати, які на сьогодні існують види, організаційно-правові форми і категорії підприємств, розкрити особливості створення та функціонування окремих видів підприємств, розкрити майнову основу їх господарювання. Складність вивчення даної теми полягає в тому, що сьогодні існує подвійність правового регулювання інституту підприємства за нормами Цивільного

Кодексу України та нормами Господарського Кодексу України, на що слід звернути особливу увагу при вивченні теми.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Поняття та ознаки підприємства, його основні цілі та види.
2. Організаційна структура підприємства, особливості його управління майнова основа діяльності.
3. Правове становище підприємств державної форми власності (державні комерційні та казенні підприємства).
4. Загальні засади правового статусу підприємств комунальної форми власності (поняття, особливості створення та діяльності). Спільні комунальні підприємства.
5. Підприємства колективної власності: поняття, види, особливості.
6. Приватні підприємства: поняття та особливості правового статусу. Фермерське господарство.
7. Особливості правового становища інших видів підприємств (інноваційні підприємства, асоційовані підприємства, підприємства за участю іноземного інвестора).
8. Поняття, ознаки, види господарських товариств. Установчі документи господарських товариств. Права та обов'язки учасників господарського товариства.
9. Поняття, ознаки, правова основа діяльності кооперативу. Види кооперативів.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Дайте визначення поняття підприємства за нормами Цивільного кодексу України?
2. Назвіть види підприємств залежно від форм власності, передбачених в Господарському Кодексі України.
3. Розкрийте спільні та відмінні риси між комунальним та державним підприємством.
4. Що таке унітарне підприємство? Наведіть приклади унітарних підприємств? Назвіть особливості утворення унітарних підприємств?
5. Дайте визначення корпоративного підприємства та назвіть приклади таких підприємств? Поясніть особливості використання терміну «корпорація» згідно цивілістичних підходів та господарсько-правових підходів.
6. У яких випадках може створюватися казенне підприємство? Хто може виступати ініціатором створення казенного підприємства?
7. Які підприємства є іноземними підприємствами та підприємствами з іноземними інвестиціями? Дайте визначення іноземної інвестиції.
8. Назвіть особливості господарської діяльності державних комерційних підприємств?
9. Поясніть мету створення спільних комунальних підприємств?
10. Які особливості створення та діяльності характерні для дочірнього підприємства?
11. Дайте визначення та назвіть ознаки інноваційного підприємства.

Ключові терміни:

Підприємництво, підприємство, приватне підприємство, державне підприємство, комунальне підприємство, спільне комунальне підприємство, колективне підприємство, комерційне підприємство, казенне підприємство, унітарне підприємство, корпоративне підприємство, дочірнє підприємство, асоційоване підприємство, виробничий кооператив, споживчий кооператив, обслуговуючий кооператив, фермерське господарство, іноземне підприємство, підприємство з іноземними інвестиціями, інноваційне підприємство.

Практичні завдання:

1. Розробіть статут державного підприємства та розкрийте особливості затвердження

статуту такого підприємства.

2. Складіть схему дій по створенню підприємства з іноземною інвестицією. Поясніть можливі форми здійснення іноземних інвестицій.

3. У 2019 році акціонерне товариство «Оріон» створило дочірнє підприємство «Орхідея». Згідно статуту вищим органом управління дочірнього підприємства «Орхідея» є власник, а саме акціонерне товариство «Оріон». У 2023 році акціонерне товариство «Оріон» було визнано банкрутом у встановленому законом порядку. В ході проведення ліквідаційної процедури було здійснено звернення стягнення на частину майна дочірнього підприємства «Орхідея», пропорційну частці АТ «Оріон» у статутному капіталі дочірнього підприємства.

Чи є рішення про звернення стягнення на майно дочірнього підприємства правомірним? Які наслідки настають для дочірньої компанії у випадку визнання материнської компанії банкрутом? Як здійснюватиметься управління дочірнім підприємством у випадку визнання АТ банкрутом? Які нормативно-правові акти передбачають звернення стягнення на частину майна юридичної особи за боргами учасника?

4. Вирішіть тестові завдання.

4.1. До корпоративних підприємств не належать?

1) державні підприємства; 2) кооперативні підприємства; 3) підприємства, що створюються у формі господарського товариства; 4) підприємства, засновані на приватній власності двох або більше осіб.

4.2. Залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного капіталу в Україні діють підприємства корпоративні та?

1) комерційні; 2) унітарні; 3) ординарні; 4) кооперативні.

4.3. Підприємство, яке створюється у галузях народного господарства, в яких за умовами господарювання неможлива вільна конкуренція товаровиробників чи споживачів є?

1) орендне підприємство; 2) комунальне підприємство; 3) казенне підприємство; 4) приватне підприємство.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Правовий режим майна державних унітарних підприємств.
2. Відокремлені підрозділи підприємства як учасники господарського обороту.
3. Окремі проблеми адаптації правового статусу юридичних осіб, заснованих державою до стандартів Європейського Союзу.
4. Правовий статус комунальних підприємств в Україні.
5. Правова робота у механізмі захисту прав суб'єктів підприємництва.
6. Правове становище підприємств громадських і релігійних організацій.
7. Правовий статус та порядок управління казенного підприємства.
8. Порядок здійснення реєстрації представництв іноземних підприємств на території України.

Реферування статей:

1. Горелова Н.С. Щодо правового регулювання соціального підприємництва в Україні. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 75-77.

2. Князьков В. Шляхи вдосконалення правового регулювання надання державної фінансової підтримки суб'єктам підприємництва в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 12. С. 183-189.

3. Гичун М.Д. Деякі аспекти банкрутства державних підприємств: *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 71-73.

4. Загірняк Д.М., Глухова В.І. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/14.pdf

Список рекомендованих джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Закон України від 15.05.2003 № 755– IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/755-15>

4. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 № 1087- IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05. 1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

6. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973- IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 45. Ст. 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15>

7. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2018. № 12. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>

8. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V. *Відомості Верховної ради України*. 2006. № 456. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>

9. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.08. 2022 р. № 2465-IX. *Відомості Верховної ради України*. 2023. № 18-19. Ст. 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>

10. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2018. № 13. Ст. 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>

11. Про корпоратизацію підприємств: Указ Президента України від 15.06.1993 № 210/93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/210/93>

12. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. *Відомості Верховної ради України*. 2013. № 3. Ст. 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

13. Зеліско А. В. Система організаційно-правових форм кооперативів: проблеми адаптації до законодавства ЄС. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 3. С. 14-18.

14. Зеліско А. В. «Підприємницька юридична особа приватного права» як системоутворююче поняття. *Право України*. 2015. № 4. С. 97-105.

15. Зеліско А. В. Типологія підприємницьких юридичних осіб приватного права. *Право України*. 2016. № 1. С. 144-152.

16. Манзюк В.В. Правове забезпечення залучення інвестицій у сферу комунального господарства міста. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2015. Вип. 35, частина 1. С. 65-70.

17. Сіщук Л.В. Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного законодавства України. Підприємництво, господарство і право. № 4. 2021. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.4.11>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 4.

ТЕМА: ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

(2 год.)

На сучасному етапі правове регулювання майнових відносин у сфері господарювання зазнає впливу ряду чинників, до яких належать реформування форм власності, обмеження правових титулів закріплення майна за суб'єктами господарювання, обмеження господарської правосуб'єктності державних підприємств в частині розпорядження майна, дематеріалізація цінних паперів, реформування законодавства та відносин у сфері приватизації та оренди цілісних майнових комплексів державних та комунальних підприємств тощо. Перелічені та інші чинники впливають на особливості формування майна суб'єктів господарювання.

При вивченні вказаної теми та підготовці до семінарського заняття студентам необхідно з'ясувати, що розуміють під правовим режимом майна суб'єктів господарювання в теорії господарського права, структуру цього майна, порядок його набуття, використання і вибуття з компетенції суб'єкта господарювання, порядок можливого звернення щодо нього стягнення кредиторів.

Основою правового режиму майна суб'єктів господарювання виступає право власності та речові права осіб, які не є власниками. Необхідно звернути увагу на такі характерні для господарського права інститути як право господарського відання та оперативного управління, а також на інші речові права, передбачені цивільним законодавством, зокрема, право володіння, право користування. Крім того, особливу увагу при підготовці вказаної теми необхідно звернути на особливості використання природних ресурсів у сфері господарювання та прав інтелектуальної власності.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Сучасні тенденції регулювання майнових відносин у сфері господарювання.
2. Поняття правового режиму майна суб'єктів господарювання та його характеристика.
3. Правова характеристика права власності як основного речового права у сфері господарювання.
4. Право господарського відання та оперативного управління: поняття, особливості, відмінності у правовому режимі. Інші речові права суб'єктів господарювання (право довірчої власності, право користування).
5. Майно суб'єктів господарювання: поняття, склад (види), порядок формування, вартісна оцінка.
6. Характеристика основних фондів, оборотних засобів, спеціальних фондів, обігових коштів та резервів суб'єкта господарювання.
7. Прибуток (збиток) підприємця як основний узагальнюючий показник фінансових результатів його господарської діяльності.
8. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання.

9. Використання в господарській діяльності прав інтелектуальної власності: основні положення.

10. Правові засади приватизації державного та комунального майна.

11. Цінні папери у сфері господарювання.

12. Основні способи захисту речових прав суб'єктів господарювання.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Проаналізуйте існуючі у доктрині концепції реформування державної власності (ліквідаційна концепція, комерційна)?

2. У чому Ви вбачаєте потребу формування в господарському праві та законодавстві конструкцій «право оперативного управління» та «право господарського відання»?

3. Які Ви можете назвати принципи формування комунальної власності у сучасних умовах?

4. Охарактеризуйте дискусійність поняття «право колективної власності»?

5. Охарактеризуйте інститути права довірчої власності та довірчого управління майном та наведіть приклади їх практичного застосування?

6. Порівняйте терміни «приватизація» та «роздержавлення». Наведіть позитивні наслідки та проблемні аспекти процедури приватизації?

7. Що входить до складу майна суб'єктів господарювання?

8. Дайте власне розуміння поняття «товару». Назвіть нормативно-правові акти, у яких використовується поняття «товару».

9. Що у законодавстві та теорії розуміють під поняттям «нематеріальні активи»?

10. Наведіть підстави вибуття майна з володіння суб'єкта господарювання?

Ключові терміни:

Майно, правовий режим майна, нематеріальні активи, основні засоби (фонди), оборотні засоби, товари, кошти, вироблена продукція, послуги, цінні папери, нематеріальні активи. дивіденди, капіталовкладення, дотації, право власності, володіння, користування, розпорядження, право оперативного управління, право господарського відання, право довірчої власності, довірче управління майном, корпоративні права, право приватної власності, право комунальної власності, право спільної комунальної власності, право державної власності, право колективної власності, приватизація, фінансові документи.

Практичні завдання:

1. Назвіть перелік органів, які уповноважені управляти державним майном та розкрийте їх компетенцію.

2. Складіть схему джерел формування майна суб'єкта господарювання.

3. До майна Івано-Франківського державного вищого навчального закладу входить незавершене будівництво спортивного комплексу по вул. Набережній. Будівельна компанія ПАТ «ДляВасбуд» запропонувала керівництву вищого навчального закладу укласти договір міни (бартеру). Умовами такого договору є обмін незавершеного будівництва на певну кількість квартир для професорсько-викладацького складу навчального закладу в будинку, який будівельна компанія збудує за свої кошти на протязі трьох років з моменту укладення договору міни. Ректор учбового закладу звернувся до відповідного фахівця із запитанням, чи відповідає вимогам законодавства такий договір. Проаналізуйте ситуацію та надайте професійну консультацію?

4. У січні 2021 року Міністерство промислової політики України прийняло рішення про виділення з підвідомчого йому казенного підприємства «Укрспецтранс» іншого підприємства. Казенне підприємство «Укрспецтранс» включено до списку підприємств, які

не підлягають приватизації. Чи відповідає законодавству таке рішення? Відповідь обґрунтуйте?

5. Знайдіть хибне твердження. Суб'єкт господарювання, здійснюючи господарську діяльність, зобов'язаний: 1) використовувати природні ресурси відповідно до цільового призначення, визначеного при їх наданні (придбанні) для використання у господарській діяльності; 2) ефективно і економно використовувати природні ресурси; 3) здійснювати заходи щодо своєчасного відтворення і запобігання псуванню природних ресурсів; 4) здійснювати господарську діяльність, порушуючи права інших власників та користувачів природних ресурсів, якщо вони заважають реалізації планів суб'єкта господарювання.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Порядок приватизації державного майна.
2. Поняття та загальні засади здійснення корпоративних прав.
3. Правовий режим цінних паперів у сфері господарювання.
4. Правова охорона знаків для товарів і послуг в Україні.

Реферування статей:

1. Бахур О.В. Щодо поняття порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності у сфері господарювання. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 53-56.

2. Філонова Ю.М. До питання про визначення належного способу захисту речових прав на чуже майно. *Дев'ять юридичних диспутів з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С. 281-285.

Список рекомендованих джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2018. № 12. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>

4. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V. *Відомості Верховної ради України*. 2006. № 456. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>

5. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006. № 3480. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 31. Ст. 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

6. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007. № 877-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 29. Ст. 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>

7. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарювання: Закон України від 11.09.2003. № 1160-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 9. Ст. 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>

8. Бороденко Т.М. Сучасні аспекти розвитку ринку цінних паперів в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. № 24. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.010>

9. Глущенко Є. Співвідношення понять «цілісний майновий комплекс» та «майновий комплекс» у доктрині цивільного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 13-17.

10. Гузь Є. В. Майнові відносини та їх характерні ознаки. *Бюлетень Міністерства юстиції України: Офіційне видання*. 2013. № 12. С. 112–118.

11. Майданик Р. Речове право: підручник. Київ: Алерта, 2019. 1102 с.

12. Петруня В.В. Поняття та система способів захисту прав суб'єктів господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2019. 20 с.

13. Ларін В.О. Правовий статус промислової власності суб'єктів господарювання. *Європейські перспективи*. № 4. 2021. С. 157-163. <https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/157- Larin.pdf>

14. Подоляк А. Захист прав на чуже майно у сфері господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 45-52. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/7/9.pdf>

Модуль 2.

Правове регулювання окремих видів підприємницької діяльності

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ТЕМА: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА

(2 год.)

Зобов'язальні правовідносини виступають складовою частиною системи господарських правовідносин і є однією з передумов господарської діяльності. Господарське право України регулює майново-господарські та інші відносини суб'єктів господарювання з іншими учасниками відносин у сфері господарювання завдяки застосуванню двох основних нормативно-правових категорій: договір та господарський договір. Тому, насамперед, необхідно з'ясувати співвідношення цих понять. Необхідно виокремити поняття та основні ознаки господарського зобов'язання та господарського договору, визначити їх види, підстави виникнення господарських зобов'язань, а також функції, які вони виконують в господарському обороті. Освоюючи відповідну тему, необхідно враховувати положення цивільного законодавства щодо правового регулювання господарських зобов'язань в частині, неврегульованій господарським законодавством.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Поняття та підстави виникнення господарських зобов'язань.
2. Види зобов'язань (майново-господарські, організаційно-господарські, соціально-комунальні, публічні зобов'язання. Інші види зобов'язань).
3. Виконання господарських зобов'язань.
4. Засоби забезпечення виконання господарських зобов'язань.
5. Припинення господарських зобов'язань.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Як співвідносяться між собою категорії «зобов'язання» та «договір»?
2. Наведіть приклади господарських зобов'язань, що виникають на підставі рішення суду?
3. Розкрийте ознаки організаційно-господарських зобов'язань?

4. Охарактеризуйте правила визначення місця виконання зобов'язання?

5. Перелічіть правові наслідки визнання господарського зобов'язання недійсним?

Ключові терміни:

Зобов'язання, господарське зобов'язання, договір, господарський договір, підприємницький договір, майново-господарське зобов'язання, організаційно-господарське зобов'язання, соціально-комунальне зобов'язання, публічне зобов'язання, застава, завдаток, неустойка, притримання, гарантія, банківська гарантія, публічна гарантія.

Практичні завдання:

1. Складіть таблицю зобов'язань за різними класифікаційними критеріями.

2. Гр. Левченко, що зареєстрований як суб'єкт підприємницької діяльності, придбав у магазині кавоварку «Інд». Через шість місяців проводка загорілася і кавоварка згоріла, пошкодивши при цьому в результаті виникнення пожежі частину меблів, на яких була розташована кавоварка. В результаті пожежі Левченку були заподіяні збитки в розмірі 4800 грн. Левченко звернувся до заводу-виробника з вимогою відшкодувати йому понесені збитки. Завод відмовився задовольнити вимоги, посилаючись на те, що не перебуває з останнім у договірних відносинах, а тому не повинен відшкодувати Левченку понесені збитки. Яке зобов'язання виникло між сторонами та з яких підстав? Хто повинен відповідати за завдану шкоду? Як буде вирішено справу?

3. Під час розлучення подружжя Марківих, дружина вимагала включення в склад спільного сумісного майна, що підлягає розподілу, усього майна приватного підприємства «Основа», заснованого її чоловіком під час спільного подружнього життя. Мотивувала вона це тим, що в статутний капітал було внесено 120 000 гривень, які в свою чергу були їх спільною сумісною власністю. Чоловік проти цього заперечував, оскільки дружина участі в підприємницькій діяльності не брала, а тому може претендувати лише на половину від внеску в статутний фонд, тобто на 60 000 гривень. Дайте правову оцінку ситуації, що виникла. Які відносини виникають з умови даної задачі?

4. Зобов'язання суб'єкта господарювання, який відповідно до закону та своїх установчих документів повинен здійснювати виконання робіт, надання послуг або продаж товарів кожному, хто до нього звертається на законних підставах, не має права відмовити у виконанні робіт, наданні послуг, продажу товару за наявності у нього такої можливості або надавати перевагу одному споживачеві перед іншими, крім випадків, передбачених законодавством – це?

1) майново-господарські зобов'язання; 2) публічні зобов'язання; 3) організаційно-господарські зобов'язання; 4) соціально-комунальні зобов'язання.

5. Підставами виникнення господарських зобов'язань є?

1) закон або інший нормативно-правовий акт, що регулює господарську діяльність; 2) акт управління господарською діяльністю; 3) господарський договір; 4) всі відповіді є правильними.

6. Цивільно-правові зобов'язання, що виникають між учасниками господарських відносин при здійсненні господарської діяльності, в силу яких зобов'язана сторона повинна вчинити певну господарську дію на користь другої сторони або утриматися від певної дії, а управнена сторона має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку є?

1) майново-господарські зобов'язання; 2) публічні зобов'язання; 3) організаційно-господарські зобов'язання; 4) соціально-комунальні зобов'язання.

7. Зобов'язання суб'єктів господарювання за рішенням місцевої ради за рахунок своїх коштів відповідно до закону створювати спеціальні робочі місця для осіб з обмеженою працездатністю та організувати їх професійну підготовку є?

1) майново-господарські зобов'язання; 2) публічні зобов'язання; 3) організаційно-господарські зобов'язання; 4) соціально-комунальні зобов'язання.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Іпотека підприємства як єдиного майнового комплексу.
2. Гарантія як спосіб забезпечення зобов'язань у міжнародному комерційному обороті.
3. Основні проблеми договірної права України.
4. Господарське договірне право – комплексний правовий інститут в системі права України.

5. Грошові зобов'язання учасників господарських відносин.

Реферування статей:

1. Коссак В.М. Іпотека як речове забезпечувальне право. *Дев'ять юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С.143-146.

2. Бобкова А.Г., Парфенюк І.І. Щодо видів соціально-комунальних зобов'язань суб'єктів господарювання. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 61-63.

3. Гелич А.О., Костенко І.О. Ознаки державної гарантії як засобу забезпечення виконання господарських зобов'язань. *Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26 лютого 2016 р.). Національний авіаційний університет. Т.ІІ. Тернопіль: Вектор, 2016. С. 256-258. 332 с.

4. Луць В.В. Прострочення боржника і кредитора у договірному зобов'язанні: правові наслідки. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 16 березня 2018 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. С. 13-16.

Список рекомендованих джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

2. Байда Б., Левицька О. Укладання договорів, що породжують господарські зобов'язання. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13396/59.pdf>

3. Бервено С.М. Проблеми договірної права України: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. 392 с

4. Луць В.В. Контракти у підприємницькій діяльності: навч. посібник К.: Юрінком-Інтер, 2008. 586 с.

5. Олійник О.С. Особливості правової природи державної гарантії в системі забезпечувальних засобів виконання господарських зобов'язань. *Актуальні питання юридичної теорії та практики: наукові дискусії*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 2-3 грудня 2016 р.). Ч. 2. Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація. 2016. С. 59-62.

6. Олійник О.С. Теоретико-правові підходи до питання класифікації засобів забезпечення виконання договірних зобов'язань. *Наукове періодичне видання Актуальні питання публічного та приватного права.* № 3 (14). 2016. С. 49-53.

7. Пушай В. І. Уступка вимоги і переведення боргу в цивільних правовідносинах (на матеріалах судової практики): монографія. Харків: Екограф, 2010. 180 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 6.

ТЕМА: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОСЕРЕДНИЦТВО У ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

(2 год.)

Фінансова діяльність у сфері господарювання – це діяльність, пов'язана з обігом коштів (фінансів). Фінансова діяльність суб'єктів господарювання є самостійною ланкою національної фінансово – кредитної системи з індивідуальним обігом коштів, що забезпечує покриття витрат виробництва продукції, робіт та послуг і одержання прибутку.

В умовах ринкової економіки в основі господарської діяльності лежить можливість залучення коштів для фінансування цієї діяльності. При цьому неминучим є звернення до зовнішніх джерел - кредиту. У сучасних умовах кредитування набуло широкого застосування, переросло в кредитно – фінансову діяльність, яка в системі господарювання має вирішальне значення. Студенти повинні визначити форми та види банківських кредитів, умови кредитування. Тому, закономірним є звернення уваги на банки - фінансові установи, функціями яких є залучення у вклади грошових коштів громадян і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків громадян та юридичних осіб. Виконання банками цих функцій в сукупності є банківською діяльністю. В процесі підготовки теми необхідно звернути увагу на законодавство України про банківську діяльність, з'ясувати складові банківської системи України. Слід приділити належну увагу фінансово-правовим аспектам банківської діяльності, формам регулювання банківської діяльності. Особливу увагу слід звернути на питання щодо порядку державної реєстрації банків.

Крім того, фінансова діяльність в сфері господарювання передбачає відносини, які складаються в результаті здійснення посередницької діяльності на ринку цінних паперів. Студенти повинні зрозуміти, що означає така діяльність, які її види передбачені на рівні законодавства, які вимоги висуваються до суб'єктів здійснення посередницької діяльності на ринку цінних паперів. Крім того, досліджувана тема охоплює питання, які стосуються страхування як різновиду фінансової діяльності, а також аудиторської діяльності

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Законодавство в сфері правового регулювання фінансової діяльності.
2. Поняття та правова природа фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Види фінансової діяльності. Поняття фінансової послуги та її види.
3. Поняття фінансової установи та її особливості.
4. Поняття банківської діяльності. Правова характеристика банківської системи України.
5. Поняття, ознаки банку та його види. Організаційно-правова форма банку. Порядок утворення банку.
6. Операції в сфері банківської діяльності.
7. Правовий статус Національного Банку України. Функції Національного Банку України.

8. Страхування у сфері господарювання (поняття страхування та його види, суб'єкти страхової діяльності, договір страхування).

9. Посередництво у здійсненні операцій з цінними паперами: поняття, види, умови здійснення.

10. Поняття аудиторської діяльності та її види. Правове становище аудитора та аудиторської фірми. Поняття та правова характеристика договору на проведення аудиту

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Назвіть перелік суб'єктів, що мають право надавати фінансові послуги?
2. Охарактеризуйте особливості створення фінансових установ? Чи передбачені спеціальні умови (вимоги) щодо їх створення?
3. Розкрийте компетенцію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку?
4. У якій організаційно-правовій формі створюється та діє банк?
5. У якій організаційно-правовій формі створюється та діє фондова біржа?
6. Назвіть та поясніть види професійної діяльності з торгівлі цінними паперами?
7. Назвіть вимоги, що передбачені законодавством щодо аудитора?

Ключові терміни:

Фінансова діяльність, фінансова послуга, фінансова установа, ринок фінансових послуг, банк, адміністративне регулювання, індикативне регулювання, банківська група, державний банк, кооперативний банк, обіг готівки, рахунок у банку, банківська таємниця, поточний рахунок, акредитив, вексель, інкасове доручення, емісія, лістинг, делістинг, цінний папір, емітент, фондова біржа, професійна діяльність на фондовому ринку, аудит, аудиторська діяльність, страхування, брокерська діяльність, дилерська діяльність, андеррайтинг, кліринг, депозитарна діяльність.

Практичні завдання:

1. ПрАТ «КА» прийняло рішення про випуск привілейованих акцій, розмір яких становить 30% статутного капіталу. Чи відповідає прийняте рішення чинному законодавству? Відповідь обґрунтуйте.

2. В результаті планової перевірки філії банку групою інспекторів НБУ було виявлено ряд порушень банківського законодавства, в тому числі відсутність деяких кредитних справ позичальників та невиконання вимог щодо ідентифікації фізичних осіб при відкритті поточних рахунків, про що була укладена довідка, яку підписав керівник названої групи. Після розгляду цієї довідки групою інспекторів та керівництвом територіального управління НБУ, керівником територіального управління НБУ був складений протокол і прийнято рішення про застосування до банку – юридичної особи заходів впливу, а саме, видано розпорядження щодо встановлення для банку підвищених економічних нормативів та накладання штрафу на банк-юридичну особу в розмірі один відсоток від суми зареєстрованого статутного фонду і винесено постанову щодо накладання штрафу на керівника банку у розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Які заходи впливу може застосовувати до банків НБУ? Чи адекватні застосовані до банку заходи впливу конкретним порушенням, які ним були допущені? Які є порушення законодавства при застосуванні зазначених заходів впливу?

3. Місцевий орган державної податкової служби під час перевірки фінансово-господарської діяльності фондової біржі «Ризик» виявив, що кількість її членів становить 10 торговців цінними паперами. При чому, частка у її статутному фонді, що належить кожному акціонеру складала 10%. Прокоментуйте ситуацію та надайте практичні поради щодо її вирішення?

4. Укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів (зокрема, договорів комісії, доручення) щодо цінних паперів від свого імені (від імені іншої особи), за дорученням і за рахунок іншої особи є: 1) андерайтинг; 2) дилерська діяльність; 3) брокерська діяльність; 4) клірингова діяльність.

5. Діяльність з визначення зобов'язань, що підлягають виконанню за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів, підготовка документів (інформації) для проведення розрахунків, а також створення системи гарантій з виконання зобов'язань за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів є: 1) клірингова діяльність; 2) дилерська діяльність; 3) андерайтинг; 4) діяльність з управління цінними паперами.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Особливості відкриття рахунків в іноземних банках.
2. Правова характеристика обігу векселів.
3. Правова характеристика банківської системи України.
4. Особливості відкриття рахунків в іноземних банках.
5. Аудиторська перевірка експортно-імпортних операцій.
6. Особливості аудиту малих підприємств за міжнародними стандартами.
7. Екологічне аудитування як один із видів підприємницької діяльності.
8. Правова характеристика договору на проведення аудиту.

Реферування статей:

1. Кравець І.М. Організатори торгівлі та торгові посередники як суб'єкти господарсько-торговельних відносин. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 114-116.

2. Міловська Н.В. Особливості правового статусу споживача страхових послуг у договірних зобов'язаннях зі страхування. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 16 березня 2018 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. С. 100-105.

3. Святошнюк С.С. Операції з цінними паперами як вид фінансових послуг. *Дев'ять юридичних диспутів з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (м. Одеса, 17-18 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С. 243-248.

Список рекомендованих джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021. № 1953-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 3-4. Ст. 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>

3. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999. № 679-ХІV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12. 2000. № 2121-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. 9 лютого. № 5-6. Ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

5. Про депозитарну систему України: Закон України від 06.07.2012. № 5178-VI. *Відомості Верховної ради України*. 2013. № 39. Ст. 517. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
6. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006. № 3480. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 31. Ст. 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
7. Про страхування: Закон України від 18.11.2023. № 1909-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 12-13. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 9. Ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
9. Бакалінська О., Чаплян С. Суспільний договір як основа для виникнення та розвитку криптовалюти. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 71-75. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/6/14.pdf>
10. Бойченко Е.Г. Організація біржової діяльності в країнах Європейського Союзу та Великої Британії: порівняльно-правовий підхід. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 1 (17). URL: [206310-Article-Text-465435-1-10-20200701.pdf](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/206310-Article-Text-465435-1-10-20200701.pdf)
11. Бянов О.О. Правове регулювання фондового ринку в умовах фінансової кризи в Україні. *Часопис Київського університету права*. № 1. 2023. С. 79-82. URL: [814-Текст статті-1515-1-10-20230720.pdf](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/814-Article-Text-1515-1-10-20230720.pdf)
12. Вихристюк А.М. Пруденційний нагляд як інструмент адміністративноправового регулювання фондових бірж в Україні. *Юридична наука*. № 5 (107). 2020. С. 86-91. URL: ojsjournal.com.ua,+86-91.pdf
13. Попова А.В. Окремі аспекти господарських правовідносин на ринках небанківських фінансових послуг. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 152-154.
14. Руковський А.Є. Оновлення господарського законодавства України в частині законодавства України про страхування. Окремі аспекти господарських правовідносин на ринках небанківських фінансових послуг. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019). Вінниця: ТОВ Віндрук, 2019. С. 162-164.
15. Масляєва К. В. Господарсько-правове забезпечення функціонування ринку фінансових послуг України: монографія. Харків: ФІНН, 2010. С. 84.
16. Шовкопляс Г.М. Сучасні теоретичні аспекти державного регулювання ринку фінансових послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 11. С. 93-96.
17. Шовкопляс Г. М. Засади поділу ринку фінансових послуг в залежності від системи органів регулювання в Україні та країнах ЄС. *Право та інновації*. 2014. № 3. С. 105-112.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 7.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

(2 год).

Здійснення глибокої структурної перебудови української економіки вимагає істотного збільшення обсягу інвестицій, консолідації всіх джерел інвестування, активізації

інвестиційної діяльності. Правове регулювання інвестиційної діяльності викликане необхідністю забезпечення підприємницької діяльності фінансовими коштами, без яких вона не може здійснюватися. При підготовці по вказаній темі необхідно ознайомитися з основними нормативно-правовими актами, які регулюють інвестиційну діяльність в Україні, з'ясувати зміст основних понять інвестиційних відносин, проаналізувати права та обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності, розкрити мету та шляхи державного регулювання інвестиційної діяльності.

Успішний розвиток економіки України значною мірою залежить від залучення іноземних інвестицій. Україна, як і інші держави, що потребують залучення іноземних інвестицій, має спеціальне законодавство, що регулює іноземні інвестиції. Водночас, норми, що стосуються іноземних інвестицій, містяться у податковому, земельному та інших галузях законодавства. В сучасний період залученню іноземних інвестицій в економіку України заважають часті зміни законодавства та відсутність надійних гарантій захисту для іноземних інвесторів, занадто високий рівень ставок оподаткування, повільні темпи приватизації, складна система ведення бухгалтерського обігу, яка не відповідає міжнародним стандартам. Всі ці чинники необхідно враховувати при аналізі ефективності залучення інвестицій в економіку України.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Види інвестицій та форми здійснення інвестиційної діяльності.
2. Державне регулювання інвестиційної діяльності в Україні..
3. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Права та обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності. Об'єкти інвестиційної діяльності.
4. Захист інвестицій та гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності.
5. Категорія іноземного інвестора в законодавстві України.
6. Поняття, види, форми здійснення іноземних інвестицій. Об'єкти іноземного інвестування.
7. Державні гарантії здійснення іноземних інвестицій.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Назвіть нормативно-правові акти, які регламентують інвестиційні відносини в Україні.
2. Охарактеризуйте існуючі сьогодні позиції щодо доцільності прийняття Інвестиційного Кодексу України. Висловіть власну позицію з цього приводу. Чи є сьогодні потреба консолідації або кодифікації інвестиційного законодавства?
3. Які обмеження передбачені чинним законодавством щодо можливості іноземних інвесторів інвестувати у вітчизняні об'єкти інвестування.
4. У чому полягає специфіка правового становища іноземного інвестора?
5. Як співвідносяться пряме та портфельне інвестування між собою?
6. Які правові режими можуть застосовуватися до іноземних інвесторів в разі здійснення ними інвестиційної діяльності на території України?

Ключові терміни:

Інвестиція, інвестиційна діяльність, резидент, нерезидент, інвестор, реципієнт, капітальна інвестиція, фінансова інвестиція, реінвестиція, пряма інвестиція, портфельна інвестиція, національний режим інвестиційної діяльності, спеціальний режим інвестиційної діяльності, інвестиційний договір, корпоративний інвестиційний фонд.

Практичні завдання:

1. Комунальним підприємством був укладений договір довгострокової оренди торгового центру з приватним підприємством «Трейд». Через декілька років виявилось, що торговий центр потребує значної реконструкції, в тому числі розширення площі шляхом прибудови двох приміщень до будівлі торгового центру. Комунальне підприємство не мало на це відповідних коштів і запропонувало орендарю укласти інвестиційний договір, згідно якого приватне підприємство «Трейд» за результатами інвестування набувало частину будівлі торгового центру у власність. Договір оренди був переукладений у договір дольової участі у реконструкції комунального майна. Після успішно проведеної реконструкції приватне підприємство «Трейд» звернулося для оформлення права власності до місцевого бюро технічної інвентаризації, однак отримало відмову у реєстрації права власності на підставі того, що реєстрація права власності за приватним підприємством «Трейд» не відповідає законодавству про приватизацію державного та комунального майна.

Прокоментуйте ситуацію. Дайте власну юридичну оцінку дій учасників відносин, що виникли і порекомендуйте алгоритм дій приватному підприємству «Трейд».

2. На території Одеської області було створено спільне підприємство за участю іноземного інвестора, що є власником 40 % акцій у спільному підприємстві. Спільне підприємство мало намір займатися видобутком корисних копалин. При визначенні фінансового режиму діяльності підприємства у техніко-економічне обґрунтування були закладені ставки ренти за користування надрами – 10% і податок на прибуток – 20%. У проект було вкладено два мільйони доларів. Після першого року діяльності спільного підприємства у податкове і земельне законодавство були внесені зміни і збільшені ставки податку на прибуток і ренти за користування надрами, а також введені нові ставки експортного мита. Іноземний інвестор звернувся до податкових органів з проханням про зменшення податкового тягара до параметрів, вказаних у техніко-економічному обґрунтуванні.

Дайте юридичну оцінку ситуації. Охарактеризуйте державні гарантії здійснення та захисту іноземних інвестицій.

3. Державна реєстрація іноземних інвестицій здійснюється Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями протягом _____ робочих днів після фактичного їх внесення: 1) 3 робочих днів; 2) 2 робочих днів; 3) 7 робочих днів; 4) вимога щодо державної реєстрації іноземних інвестицій законодавством скасована.

4. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають: 1) реквізиції; 2) реінвестуванню; 3) репатріації; 4) націоналізації.

5. Підприємством з іноземними інвестиціями є підприємство, іноземна інвестиція в статутному капіталі якого складає не менше: 1) 25 %; 2) 50 %; 3) 10; 4) 100.

6. Господарська операція, яка передбачає здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій є: 1) портфельною інвестицією; 2) капітальною інвестицією; 3) натуральною інвестицією; 4) реінвестицією; 5) разовою інвестицією.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Напрями підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки.
2. Правова характеристика корпоративної форми інвестування.
3. Особливості відповідальності іноземних інвесторів за невиконання інвестиційних зобов'язань.
4. Огляд законодавства про сприяння іноземному інвестуванню.

5. Інвестування в об'єкти капітального будівництва у різних галузях економіки та в соціальній сфері.

Реферування статей:

1. Зельдіна О. Напрями модернізації інституту захисту прав інвесторів у сфері господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 65-69. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/1/13.pdf>

2. Машковська Л. Правова характеристика пайового інвестиційного фонду. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 1. С. 50-54.

3. Рижикова Н. І. Венчурне інвестування в Україні: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 185. С. 328-339.

4. Федорчак О.В. Проблеми правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип.4 (53). Ч.1 С. 80-94.

5. Хома І., Воробій Х. Інвестування в Україні під час війни та перспективи інвестиційних процесів у післявоєнний час. *Galician economic journal*. №1 (86). 2024. https://doi.org/10.33108/visnyk_tntu

Список рекомендованих джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991. №1560-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №47. Ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

3. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996. № 93/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. №19. Ст.80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text>

4. Афанасієв Р. В. Правове регулювання фінансових послуг на інвестиційному ринку. Правове регулювання відносин на фінансовому ринку: стан та напрями вдосконалення: монографія / відп. ред. В.Д. Чернадчук. Суми: Мрія, 2013. С. 165–186.

5. Веремієнко А.С. Місце та сутність венчурних інвестиційних фондів серед інститутів спільного інвестування в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 6. С. 90-93.

6. Віхров С. О. Правовий статус інституційних інвесторів : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». Інститут екон.прав. досліджень НАН України. Донецьк, 2013. 244 с.

7. Гуренко М.А. Правова природа інвестиційних договорів за участю органів державної влади чи органів місцевого самоврядування. *Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2013. №7. С.135-142.

8. Гутаревич Н.О. Змішана форма інвестиційної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 6-2. 2015. С. 32-34.

9. Данилюк М. Б. Корпоративні інвестиційні фонди як учасники цивільних правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Івано-Франківськ, 2019. 259 с.

10. Данилюк М.Б. Цивільно-правова характеристика створення корпоративних інвестиційних фондів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2016. Випуск 1. Том 1. С.105-109.

11. Клапаций Д.Й. Пайовий інвестиційний фонд як форма спільного інвестування в Україні (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Львівський національний університет ім. І. Франка, Львів, 2019. 23 с.

12. Нечипорук О.В. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. *Економіка та суспільство*. Випуск №54. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-6>

13. Овчаренко М. Особливості інвестування в умовах воєнного стану. *Матеріали XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток підприємництва як фактор зростання національної економіки»*. 22 листопада 2023 року. <https://conf-keip.kpi.ua/article/view/294552>

14. Федорчак О.В. Систематизація законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2017. №4(59). С.10-15.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 8.

ТЕМА: ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

(2 год.)

Функціонування ринкових відносин в Україні зумовило появу нових форм забезпечення потреб господарювання, зокрема здійснення інноваційної діяльності. Основним фундаментальним принципом економічного процвітання будь-якого виробничого підприємства і країни в цілому є постійне здійснення інноваційної діяльності та створення об'єктів промислової власності – основи випуску нової конкурентоздатної продукції, впровадження нової конкурентоздатної технології, що забезпечують одержання надприбутку. Саме ця діяльність спрямована на вкладення інвестицій у створення і використання промислової, інтелектуальної власності, науково-технічної продукції з метою одержання прибутку чи соціального ефекту, що відрізняється підвищеним ризиком у досягненні її результатів.

Сьогодні інноваційна політика держави має на меті об'єднання науково-технічної та інвестиційної політики. Належна інноваційна політика держави є умовою ефективного науково-технічного розвитку країни. Тому дана тема навчальної дисципліни господарського права набуває особливого значення в сучасний період розвитку господарських відносин, а при відповідях на поставлені питання студентам слід характеризувати особливості інноваційної діяльності з врахуванням положень інвестиційного законодавства України .

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Поняття державної науково-технічної та інноваційної політики, її сутність, цілі та принципи. Пріоритетні напрямки науково-технологічного та інноваційного розвитку України.

2. Поняття інновацій та інноваційної діяльності. Система законодавства про інноваційну діяльність.

3. Інноваційні правовідносини: поняття та структура.

4. Основні організаційні форми реалізації інноваційної діяльності (форми кооперації науки, виробництва та фінансових структур): університетсько-промислові дослідницькі центри; технополіси; технопарки; інноваційні інкубатори, венчурні підприємства.

5. Науковий парк: поняття, ознаки, перспективи розвитку.

6. Правова характеристика договору на створення і передачу науково-технічної продукції як форма реалізації інвестицій у сфері інноваційної діяльності.

7. Заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Які умови науково-технічного розвитку країни є ефективні за сучасних умов господарювання?
2. У чому роль держави як учасника інноваційних відносин?
3. Які, на Вашу думку, можна назвати недоліки щодо визначення поняття «інноваційне підприємство»?
4. Розкрийте співвідношення між категоріями: «інновація», «інноваційний продукт»?
5. Поясніть термін «інноваційна структура» та які елементи він включає?
6. Які договірні конструкції застосовуються у сфері інноваційної діяльності?
7. Якими особливостями характеризуються договори про трансфер технологій?
8. Назвіть шляхи активізації інноваційної діяльності в Україні?

Ключові терміни:

Науково-технічний прогрес, науково-технічний потенціал, підприємництво, інноваційна діяльність, підприємство, інноваційне підприємство, інновація, інноваційна структура, технополіси, технопарки, інкубатори, венчурні підприємства, науковий парк, трансфер технологій, технологія, винахід, корисна модель.

Практичні завдання:

1. Розробіть проект договору на створення і передачу науково-технічної продукції.
2. Міністерством освіти та науки у визначеному законом порядку було видано свідоцтво про реєстрацію інноваційного проекту в галузі медицини гр. Р. Через півтора року з дня видання свідоцтва МОН анулювало його на підставі недосягнення даним проектом інноваційних показників. Гр. Р. оскаржив дане рішення МОН в господарському суді. Дайте правовий аналіз ситуації.
3. У березні 2019 р. між науково-виробничим об'єднанням «CN» (далі – НВО «CN») та регіональним відділенням Української державної інноваційної компанії (далі – УДІК) був укладений Інноваційний договір. Згідно з умовами договору НВО «CN» отримує від УДІК інноваційну позику у суму 2 500 000 грн. на реалізацію інноваційного проекту. Позика надається протягом календарного року частинами згідно з календарним планом, який міститься у додатку до договору. Перша частина позики у сумі 500 000 грн. має бути перерахована УДІК на рахунок НВО «CN» у II кварталі 2019 р. Повернення наданої позики відповідно до умов договору також має відбуватися рівними частинами у сумі 500 000 грн. щоквартально, починаючи з II кварталу 2020 р., за рахунок доходу від реалізації інноваційної продукції, а в разі затримки перерахування сум Львівським регіональним відділенням Української державної інноваційної компанії термін виконання інноваційного проекту продовжується на термін затримки.

Регіональне відділення УДІК у вересні 2019 р. в односторонньому порядку відмовилось від виконання своїх зобов'язань за Інноваційним договором, припинивши фінансування проекту. У зв'язку з припиненням УДІК подальшого фінансування проекту НВО «CN» не здійснив своєчасного повернення першої частини позики, вважаючи, що за таких обставин строк виконання Інноваційного договору продовжується на строк прострочення, а тому відповідно продовжився і строк повернення інноваційної позики. У жовтні 2020 р. регіональне відділення УДІК подало до господарського суду позов до НВО «CN» про стягнення заборгованості у сумі 1 000 000 грн. основного боргу та штрафних санкцій. НВО «CN» у свою чергу подало зустрічний позов про відшкодування 980 000 грн. прямих збитків та 390 600 грн. збитків у вигляді неoderжаних доходів, заподіяних у зв'язку з припиненням подальшого фінансування інноваційного проекту. Яке рішення по цій справі має прийняти господарський суд? Вирішіть спір по суті?

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Науково-технічний прогрес та інновації як об'єкти державного регулювання економіки.
2. Механізм макроекономічного стимулювання, фінансування та регулювання інноваційної діяльності.
3. Особливості змісту та обігу інноваційних об'єктів.
4. Інноваційна діяльність як правова категорія.
5. Проблеми інвестування в інноваційну діяльність та шляхи їх вирішення.
6. Заходи стимулювання інноваційної діяльності.
7. Інноваційні правовідносини та їх особливості.
8. Трансфер технологій в сфері господарювання.
9. Венчурне підприємство та його особливості.
10. Технопарки та їх правовий статус.

Реферування статей:

1. Олійник О.С. Інноваційна інфраструктура: проблеми та перспективи розвитку. Збірник наукових статей. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2017. Вип. 43. С. 150-160. URL: <http://lib.pu.if.ua/files/zbirnyku/Актуальні%20проблеми%20вдосконалення%2043.pdf>
2. Єфремова К. В., Стріжкова А. В. Правова природа елементів поняття «об'єкт інноваційних відносин» через визначення Grid-технологій. *Право та інновації*. 2015. № 2 (10). С. 37 – 42.
3. Стріжкова А. В. Застосування Grid-технологій в правовій сфері. *Правове забезпечення розвитку національних інноваційних систем в умовах глобалізації: матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції* (м. Харків, 14 лист. 2016 р.). Харків, 2016. URL: <http://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2017/01/Strizhkova.pdf>

Список рекомендованих джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. Ст. 434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>
4. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: Закон України від 09.04.2004 р. № 1676-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 32. Ст. 84. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15>
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
6. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999. № 991-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
7. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Розпорядження КМУ № 847-р від 17.09.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 77. Ст. 2197.

8. Адамюк Д.І. Інноваційний продукт як об'єкт правового регулювання за законодавством України та ЄС. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.04. Національний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 207 с. URL: [file:///E:/Адамюк%20Д.І.%20Інноваційний%20продукт%20\(дисертація\).pdf](file:///E:/Адамюк%20Д.І.%20Інноваційний%20продукт%20(дисертація).pdf)
9. Адамюк Д.І. Поняття технології: встановлення змісту та співвідношення з іншими суміжними поняттями. *Право та інноваційне суспільство*: електронне видання. 2015. Випуск 1(4). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Adamjuk.pdf>
10. Адамюк Д.І. Поняття технології та її співвідношення з інноваційним продуктом. *Роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному розвитку економіки*: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (11-13 листопада 2013 р). Київ: Інститут інтелектуальної власності Нац. університету «Одеська юридична академія», 2013. С. 409–411.
11. Актуальні питання господарсько-правового забезпечення інноваційної політики держави: монографія / за заг. наук. ред. Д.В. Задихайла. Харків: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. 256 с.
12. Атаманова Ю.Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави: монографія. Харків: Вид-во: ФІНН, 2008. 424 с.
13. Атаманова Ю.Є. Правове регулювання інноваційних відносин в Україні: монографія / кол. авт. С.М. Прилипка, А.П Гетьман, Ю.Є. Атаманова та ін. Харків: Юрайт, 2013. 756 с.
14. Іванова К. Ю. Договірний механізм регламентування інноваційних відносин. *Актуальні проблеми приватного права*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяч. 92-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова, 28 лют. 2014 р. Харків. 2014. С. 230 – 233.
15. Іванова К.Ю. Господарсько-правове регулювання договірних зобов'язань інноваційного характеру: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00. 04. Харків, 2012. 21 с.
16. Концептуальні засади правового забезпечення інноваційної політики України: монографія / Задихайло Д.В., Клімова Г.П., Шевченко Л.С. та ін.; за ред. Д.В. Задихайла. Харків: Право, 2014. 464 с.
17. Олійник О. С. Організаційні форми здійснення інноваційної діяльності: загальнотеоретичні підходи. *Дев'яті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (м. Одеса, 17-18 травня 2019 р.). Одеса: Астропринт, 2019. С. 204-209.
18. Олійник О. С. Договірне регулювання інноваційної діяльності в сучасних умовах господарювання. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Івано-Франківськ, 1-5 квітня 2019 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника», 2019. С. 100-103.
19. Погрібний Д.І. Правове регулювання відносин у сфері трансферу технологій. *Право та інновації*. Харків, 2013. №4. С. 18-27.
29. Стріжкова А.В. Grid-технології як об'єкт інноваційних правовідносин: дис. канд. юрид наук: 12.00.04 -господарське право; господарсько-процесуальне право. Харків, 2017. 190 с. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Strigkova/d_Strigkova.pdf
21. Ткач Д. Інноваційний потенціал України в умовах війни: тенденції та можливості. *Вчені записки Університету «КРОК»*. №3 (75). 2024.

<https://dspace.krok.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ff4a1775-b0d3-454f-ba7f-aba965bbb2c7/content>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 9.

ТЕМА: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(2 год).

Одним із перших законів незалежної України, спрямованих на забезпечення ринкової орієнтації вітчизняної економіки, розвитку економічної конкуренції, насичення внутрішнього ринку різноманітними товарами, в т. ч. іноземного походження, був Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», що є одним із факторів свідчення пріоритетності даної сфери господарювання для економіки нашої держави. Прагнення України інтегруватися у світове співтовариство в значній мірі залежить від іноземного інвестування, яке має незаперечні переваги перед будь-якими видами економічної допомоги.

Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання - це господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном та/або робочою силою. В сучасних умовах господарювання значення зовнішньоекономічної діяльності зростає, а тому слід звернути належну увагу на теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності, проаналізувати сучасні моделі зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання, дослідити питання міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Для того, щоб належно опанувати дану тему, насамперед, необхідно з'ясувати місце та галузеву належність норм, які регулюють відносини щодо зовнішньоекономічної діяльності, визначити поняття такої діяльності та з'ясувати її сутнісні ознаки, розкрити загальні та спеціальні принципи такої діяльності. Слід значну увагу зосередити на зовнішньоекономічному договорі, який опосередковує відносини між суб'єктами господарювання в даній сфері та розкрити його особливості.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ:

1. Необхідність, сутність, цілі та принципи зовнішньоекономічної політики Української держави. Основні форми, методи, інструменти впливу держави на функціонування зовнішньоекономічного сектору.
2. Поняття зовнішньоекономічної діяльності, її види та принципи здійснення.
3. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності. Види ліцензування зовнішньоекономічної діяльності та етапи ліцензування.
5. Правова характеристика зовнішньоекономічного договору (контракту).
6. Використання правил ІНКОТЕРМС та розрахунки за зовнішньоекономічними договорами.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. Які критерії і порядок оцінки підприємств-резидентів України, до яких при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності застосовується режим сприяння?
2. Поясніть що означає термін «індивідуальний режим ліцензування»?
3. Охарактеризуйте особливості відповідальності за порушення правил здійснення зовнішньоекономічної діяльності?
4. Поясніть значення та особливості застосування Правил Інкотермс?

Ключові терміни:

Зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічний контракт, резидент, митний кордон, преференційний режим, ліцензування, квотування, ліцензія, квота, експорт, імпорт,

транзит, інвестиція, демпінг, давальницька сировина, індикативні ціни, франко-завод, франко-перевізник, правила Інкотермс.

Практичні завдання:

1. Представництво іноземної компанії опублікувало оголошення в місцевій пресі про те, що візьме в оренду приміщення з метою обладнання його під офіс. Прочитавши оголошення, громадянин Л. звернувся до представництва з пропозицією укласти договір оренди належної йому квартири, в якій він не проживає.

У представництві іноземної компанії Л. пояснили, що з ним не можуть укласти такий договір, оскільки він не є суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Посилаючись на положення Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» згідно з якими суб'єктами цієї діяльності можуть виступати будь-які фізичні особи, які мають цивільну правоздатність та дієздатність і постійно проживають на території України, Л. вважає відмову безпідставною. Вирішіть спір?

2. Акціонерне товариство «Закарпатвино» уклало договір купівлі-продажу скляного посуду з угорською фірмою. Оскільки на момент укладення угоди сторони не змогли домовитись щодо ціни товару, відповідна умова не була включена до договору.

В день, коли товар повинен був надійти українському контрагенту, останній одержав повідомлення з Угорщини про те, що угорська фірма не вважає себе зобов'язаною доставляти скляний посуд на Україну. Відмова мотивувалась відсутністю згоди щодо ціни, яка за українським законодавством є істотною умовою договору купівлі-продажу. Оскільки не було досягнуто згоди щодо істотної умови, то договір слід вважати не укладеним. «Закарпатвино» звернулося з позовом до Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України. Дайте власну оцінку ситуації?

3. В Україні запроваджуються такі види експортних (імпортних) квот: 1) групові; 2) генеральні; 3) разові; 4) колективні.

Теми індивідуальних виступів (рефератів):

1. Санкції за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність.
2. Правова характеристика товарообмінних (бартерних) операцій.
3. Недоліки та переваги зовнішньоекономічного становища України.
4. Особливості застосування правил Інкотермс у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Історія їх виникнення та розвитку.

Реферування статей:

1. Дашко І.М. Структура INCOTERMS 2010. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2012»*: у 7 т. Запорізький національний університет. Запоріжжя: Поліграфічний центр «СоруArt», 2012. Т. 1. 368 с. С. 89-92.

2. Стаднік М.О. Нормативно-правове забезпечення механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 6. Т. 2. С. 114-116. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_6_2/114-116.pdf

Список рекомендованих джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991. № 959-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
4. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
5. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>
6. Віденська конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (1980 р.) Законодавство України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_003
7. Діковська І. А. Принципи правового регулювання міжнародних приватних договірних зобов'язань: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2014. 464 с.
8. Задорожна С. Альтернативні способи вирішення спорів, що виникають із зовнішньоекономічних договорів: правове забезпечення на міжнародному рівні. *Право України*. 2008. № 10. С. 98–104.
9. Карпенко А.А. Правила Інкотермс як джерело міжнародного приватного права. *Актуальні проблеми правових наук в євроінтеграційному вимірі*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Харків. 15-16 грудня 2017 р. С 44-48.
10. Логуш Л. В. Право, що застосовується до міжнародних комерційних контрактів у державах, що є членами Європейського Союзу. *Наукові записки*. Том 168. Юридичні науки. 2015. С. 24-25.
11. Харченко К. Особливості імпортно-експортних операцій в період воєнного стану. *Ліга Закон*. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/analytcs/211993_osoblivost-mportno-ekspornikh-operatsy-v-perod-vonnogo-stanu
12. Школьний Є. Юридична відповідальність держави як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 70-74. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/11/15.pdf>
13. Яновицька А.В. Правила інкотермс як джерело міжнародного приватного права. *Актуальні проблеми приватного права в Україні*. Матеріали студентсько-курсантської наукової конференції 27 квітня 2012 р. За ред. В.О. Кучера, Г.Б. Яновицької. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 408 с.
14. Юшина С.І. Легітимація зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання: поняття та законодавче забезпечення. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 2. С. 131–137.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основні нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1994 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01. 2003 № 436 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15> (втратив чинність)
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

4. Кодекс із процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018. № 2597- VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст. 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
5. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Закон України від 15.05.2003 № 755– IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/755-15>
6. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 № 1087- IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05. 1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
8. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973- IV. *Відомості Верховної ради України*. 2003. № 45. Ст. 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
9. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2018. № 12. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>
10. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V. *Відомості Верховної ради України*. 2006. № 456. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>
11. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.08. 2022 р. № 2465-IX. *Відомості Верховної ради України*. 2023. № 18-19. Ст. 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>
12. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. *Відомості Верховної ради України*. 2018. № 13. Ст. 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>
13. Про корпоратизацію підприємств: Указ Президента України від 15.06.1993 № 210/93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/210/93>
14. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. *Відомості Верховної ради України*. 2013. № 3. Ст. 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
15. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 № 543/96-ВР. *Відомості Верховної ради України*. 1997. № 5. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-вр>
16. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03. 2000 № 1602-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 25. Ст. 195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
17. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991. № 1576-XII. *Відомості Верховної ради України*. 1991. № 49. Ст. 682. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
18. Про Загальнодержавну Програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС: Закон України від 18.03.2004. № 1629-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
19. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991. №1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №47. Ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
20. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999. №1039-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №44, Ст. 391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>

21. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996. № 93/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. №19. Ст.80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
22. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010. № 2404-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2010. № 40. Ст. 524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
23. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991. № 1540а-XII. *Відомості Верховної Ради*. 1991. № 46. Ст. 616. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1540a-12>
24. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
25. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. Ст. 434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>
26. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: Закон України від 09.04.2004 р. № 1676-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 32. Ст. 84. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15>
27. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
28. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999. № 991-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
29. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021. № 1953-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 3-4. Ст. 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
30. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
31. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12. 2000. № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. 9 лютого. № 5–6. Ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
32. Про депозитарну систему України: Закон України від 06.07.2012. № 5178-VI. *Відомості Верховної ради України*. 2013. № 39. Ст. 517. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
33. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006. № 3480. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 31. Ст. 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
34. Про страхування: Закон України від 18.11.2023. № 1909-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 12-13. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
35. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 9. Ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
36. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991. № 1956-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 10. Ст. 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>

37. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
38. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991. № 959-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
39. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014. № 1207-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26. Ст. 892. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>
40. Про деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України № 314 від 18.03.2022 URL: [Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану | Кабінет Міністрів України](#)
41. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000. № 1682-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 30. Ст. 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>
42. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993. № 3659-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 50. Ст. 472. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>
43. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001. № 2210-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
44. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996. № 236/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр>
45. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007. № 877-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 29. Ст. 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>
46. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарювання: Закон України від 11.09.2003. № 1160-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 9. Ст. 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
47. Про ціни та ціноутворення: Закон України від 21.06.2012. № 5007-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 19-20. Ст. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
48. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015. № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 23. Ст. 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
49. Про стандартизацію: Закон України від 05.06.2014. № 1315-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 31. Ст. 1058. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
50. Деякі питання дерегуляції господарської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України № 367 від 27.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-2019-п#n37>
51. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

НАВЧАЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ ТА ПОСІБНИКИ:

1. Актуальні проблеми господарського права: навч. посіб. За ред. В.С. Щербини. К.: Юрінком Інтер, 2013. 528 с.
2. Вінник О.М. Господарське право: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. К.: Правова єдність, 2009. 766 с.
3. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
4. Господарське право: підручник/ О.П. Подцерковний, О.О. Квасніцька, А.В. Смітюх та ін.; За ред. О.П. Подцерковного. Х.: Одіссей, 2012. 640 с.
5. Господарське право України. навч. посібник / За заг. ред. С.В. Несиної. К.: Центр учбової літератури, 2012. 564 с.
6. Господарське право (Загальна частина): підручник. За ред. В.С. Щербини, В.В. Резнікової. Київ: Видавництво Ліра-К. 2021. 448 с.
7. Деревянко Б.В. Господарське право: особлива частина (правове регулювання господарських відносин в окремих галузях економіки) : навчальний посібник / д-р юрид. наук, проф. Б. В. Деревянко; МВС України, Донецький державний університет внутрішніх справ. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2021. 314 с.
8. Господарське право (Загальна частина) : підручник / за ред. В. С. Щербини, В. В. Резнікової. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 588 с.
9. Господарське право : навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання) [Електронне видання] / О. П. Подцерковний, Г. М. Будурова, В. В. Добровольська, Д. В. Зятіна. Одеса: Фенікс. 2021. 278 с.
10. Господарське право : підручник / О. П. Подцерковний, В. Г. Олюха, О. О. Квасніцька [та ін.] ; за ред. О. П. Подцерковного. 4-те вид., доп. і перероб. Одеса: Фенікс. 2024. 584 с.
11. Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій: у 2-х ч. Харків: Право, 2008. Ч.1. 496 с.
12. Мілаш В.С. Господарське право: курс лекцій: у 2-х ч. Харків: Право, 2008. Ч. 2. 336 с.
13. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: / О.А. Беяневич, О.М. Вінник, В.С. Щербина / за заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. К.: Юрінком-Інтер, 2012. 776.
14. Щербина В.С. Суб'єкти господарського права: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2008. 264 с.
15. Щербина В. С. Господарське право: підручник. 5-те вид., переробл. та допов. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 600 с.